

BRIEF VAN DE MINISTER VAN
BINNENLANDSE ZAKEN

Nr. 5

's-Gravenhage, 4 juni 1974.

Mede namens de Minister-President en de Staatssecretaris van Justitie doe ik u hierbij het advies toekomen dat de Raad van State heeft uitgebracht met betrekking tot het ontwerp voor de nota inzake het grondwetsherzieningsbeleid, welke nota u eveneens heden bereikt.

Met belangstelling hebben wij van het advies van de Raad van State kennis genomen. Naar het ons voorkomt heeft de raad hiermede een belangrijke bijdrage geleverd voor de inzake de nota in de Staten-Generaal te voeren gedachtenwisseling.

Het heeft ons verheugd dat de Raad van State zich op vele van de punten die in de nota behandeld zijn met het daarin weergegeven standpunt heeft verenigd, vaak in zijn geheel en een enkele maal in meerderheid.

Op een aantal punten hebben wij in het advies aanleiding gevonden enige wijziging in de nota aan te brengen. Deze punten zijn:

- het gebruik van de term „districtenstelsel”;
- het tijdstip van verkiezing van de Eerste Kamer;
- het interpellatierecht van de Eerste Kamer;
- het stellen van de vertrouwenskwesitie in de Eerste Kamer;
- de beoordeling van het wetgevingsreferendum;
- de motivering voor de opneming van een recht op inzage van persoonlijke gegevens;
- de mogelijkheid van uitzondering op het recht op inzage van persoonlijke gegevens;
- de motivering van directe verkiezing van de raden van naast provincie en gemeenten in te stellen gewesten;
- de omschrijving welke openbare territoriale lichamen niet als gewesten zullen zijn aan te merken;
- de vrijheid van de wetgever om de samenstelling van een gewestraad thans naar eigen inzicht te regelen;
- het belang van een goede taakafbakening tussen gewest en gemeenten;
- de uitschakeling van de Eerste Kamer bij de tweede lezing van een grondwetsherziening.

In de nota zijn voorts nog enkele andere wijzigingen aangebracht, te weten een aanvulling van de inleiding inzake de positie van het parlement in zijn verhouding tot de Regering en enige veranderingen in de paragrafen betreffende de Eerste Kamer.

Waar het advies mede onderwerp van de discussie in de Staten-Generaal zal vormen, menen wij ons thans in het algemeen van beschouwingen over de verschillende onderdelen van het advies te kunnen onthouden.

Ten aanzien van twee belangrijke punten uit het advies willen wij evenwel naar voren brengen dat het betoog van de Raad van State ons niet heeft overtuigd en dat wij menen goed te doen aan de in de nota ontvouwde opvatting vast te houden.

Allereerst betreft dit het voorstel een stemming over de aanwijzing van een kabinetsformateur in de Grondwet voor te

Aan
de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal

schrijven. Een minderheid van de Raad van State kan zich trouwens met dit voorstel verenigen en het door die minderheid gevoerde betoog achten wij – naast hetgeen omtrent dit punt in de nota is geschreven – een voldoende weerlegging van het standpunt van de meerderheid van de Raad van State op te leveren.

De gedachten van de raad omtrent het in te voeren stelsel van grondwetsherziening wijken ook principieel af van het in de nota voorgestelde. De Raad van State zou het systeem van twee lezingen – waarbij in de tweede lezing door beide Kamers met versterkte meerderheid zou moeten worden besloten – willen behouden, doch de tussenliggende ontbinding van de Kamers willen afschaffen. De raad ziet geen reële betekenis in de daardoor mogelijke raadpleging van de kiezers, mede door het feit dat deze ontbindingen plegen samen te vallen met het tijdstip van periodieke verkiezing van de Tweede Kamer.

Hiertegenover menen wij, dat in de eis van ontbinding na de eerste lezing der ontwerpen tot herziening van de Grondwet en de daardoor nodige verkiezing een gewichtige democratische waarborg is gelegen, welke dient te worden behouden. Draagt een grondwetsherziening een voornamelijk technisch karakter, dan zal zij de kiezers niet of nauwelijks beroeren. Doch indien zij de democratische grondslagen van onze staatsinrichting zou raken, zou het zeer wel denkbaar zijn, dat de kiezers zich tegen een aantasting daarvan zouden willen keren door hun stem uit te brengen op die partijen welke zich bij de eerste lezing tegen die voorstellen zouden hebben verklaard. Daarom willen wij handhaven het in de nota neergelegde voorstel inzake grondwetsherziening, met de vereenvoudiging van aanneming in tweede lezing met versterkte meerderheid uitsluitend door de Tweede Kamer.

Op diverse punten heeft de Raad van State voorts opmerkingen gemaakt, welke niet zozeer de inhoud van de nota betreffen, maar die op de inrichting en formulering van de wetsvoorstellen tot grondwetsherziening betrekking hebben. Het spreekt vanzelf, dat daaraan te zijner tijd de nodige aandacht zal worden gegeven.

De Minister van Binnenlandse Zaken,

W. F. DE GAAY FORTMAN.